

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента Джафарової Олени В'ячеславівни – на дисертацію Трояновської Тетяни Михайлівни «Публічно-правовий спір у сфері інтелектуальної власності як предмет юрисдикції адміністративних судів», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Сьогодні найперше завдання права – захистити права і свободи людини в цілому та у сфері реалізації його інтелектуальної діяльності. Правова, соціальна держава покликана не тільки гарантувати найважливіше невід'ємне природне право людини на реалізацію інтелектуального потенціалу, а й створити умови і можливості права на самореалізацію. У той же час результати інтелектуальної діяльності, інформаційні ресурси здійснюють настільки важливий вплив на всі сторони життя суспільства, що це усвідомлюється на рівні Концепції розвитку національної системи правової охорони інтелектуальної власності. Основним спрямуванням якої є забезпечення ефективної охорони і захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та створення умов для формування цивілізованого ринку цих об'єктів. Однак, ефективна реалізація вищенаведеного не можлива без належної правової охорони права інтелектуальної власності. Необхідність створення в Україні ефективної системи охорони прав інтелектуальної власності викликана вимогою часу, оскільки незалежною країна не може бути без економічного розвитку, а розвинута незалежна економічна структура держави неможлива без належної адміністративно-правової охорони інтелектуальної власності. Тому особливої уваги потребує механізм захисту зазначених прав та визначення в ньому місця адміністративного судочинства. На сьогодні загальноприйнятим є визначення завдання адміністративного судочинства як, зокрема, захист порушених прав та законних інтересів осіб у сфері публічно-правових управлінських відносин. Вказане стосується, зокрема, теоретичних та практичних проблем, які виникають при розгляді публічно-правових спорів у

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ	
Вх.№	1362/05
Дата	04.09.2015

сфері інтелектуальної власності. Тому тема дисертації, яка була обрана Т. М. Трояновською, є актуальною, а дослідження своєчасне і корисне як для практики, так і для адміністративно-правової науки.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Високий ступінь обґрунтованості і достовірності результатів дослідження зумовлено досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційного дослідження. Його зміст складається зі вступу, трьох розділів, які поєднують вісім підрозділів, висновків і списку використаної літератури.

Обґрунтованість й достовірність результатів дослідження забезпечено використанням низки загальнонаукових і спеціальних методів пізнання: логіко-семантичний, системно-структурний, формально-юридичний, порівняльний, метод аналізу, класифікації та групування, метод синтезу та аналогії та інші конкретні методи наукового пізнання. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження.

Безсумнівною перевагою роботи є використання великого обсягу нормативно-правових актів як законодавчих так і підзаконних, загальнотеоретичних наукових праць українських і зарубіжних учених, розробок фахівців у галузі теорії права, адміністративного права та процесу, цивільного та господарського процесу, та інших галузевих правових наук.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до фундаментальних положень Концепції адміністративної реформи (абз. 1 глави 4, та абз. 1-2 глави 9). Конкретне наукове завдання щодо дослідження проблематики визначене у планах науково-дослідної роботи Національного авіаційного університету – «Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності публічної влади в Україні» (державний реєстраційний № 0108U008955).

Дисертант поставив перед собою досить важливу мету, яка полягає у встановленні сутності публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної

власності, визначенні їх елементів, здійсненні їх систематизації, визначенні особливостей вирішення таких спорів в іноземних державах, виявленні недоліків у правовому регулюванні вирішення таких спорів та обґрунтуванні на цій основі пропозицій щодо внесення змін до адміністративного матеріального і процесуального законодавства.

Для реалізації визначеної мети дисертантом сформульовані основні завдання наукової роботи. Слід зазначити, що крім суто наукового значення, цілі дисертаційного дослідження передбачають внесення змін і доповнень до чинного процесуального законодавства, які спрямовані на вдосконалення адміністративних процедур вирішення публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає в тому, що робота є одним із перших в Україні комплексних досліджень, присвячених теоретичним та практичним проблемам вирішення публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності.

Логічним є те, що дисертант починає дослідження з визначення та сутності публічно-правового спору у сфері інтелектуальної власності (с. 11–30). Це дало можливість виокремити основні особливості публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності як предмету юрисдикції адміністративних судів, а саме: 1) особливий характер права, що захищається: право на утримання іншого суб'єкта від вчинення певних дій; 2) надання захисту у справах щодо таких спорів має превентивне значення для реалізації особою своїх цивільних прав інтелектуальної власності (с. 30). Доведено, що органи, які видають охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності або вчиняють реєстраційні дії у цій сфері слід залучати у таких справах як відповідачів у випадках, якщо неправомірною видачею охоронних документів або вчиненням реєстраційних дій вони створюють підвищену небезпеку порушення прав інтелектуальної власності.

Визначаючи умови виникнення публічно-правових спорів у сфері

інтелектуальної власності, було обґрунтовано, що умови виникнення останніх слід розглядати з фактичної та юридичної сторін. З фактичної сторони такими умовами слід вважати юридичні факти, що виникають у зв'язку з реалізацією права інтелектуальної власності та сприяють виникненню таких спорів. Доведено значення дій сторін публічно-правового спору у сфері інтелектуальної власності у рамках юридичного конфлікту у системі умов виникнення такого спору (с. 31–35). Такі дії належать до фактичних умов такого спору. Зазначено, що юридичними умовами виникнення окремих публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності може бути наявність приватних прав осіб (с. 36–46). Визначено дві сфери правових норм, в межах яких існують юридичні умови виникнення публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності: норми, що визначають публічні права, свободи та інтереси осіб та норми, що визначають компетенцію суб'єктів публічно-владних повноважень.

Слушним є виокремлення особливостей адміністративної судової юрисдикції: 1) надання «упереджувального захисту» правам, свободам та інтересам осіб; 2) це єдині (окрім Конституційного Суду України) суди, які своїм рішенням можуть впливати на фактичну компетенцію суб'єктів публічно-владних повноважень, причому такий вплив носить нормативний характер. Обґрунтовано, що публічно-правові спори у сфері інтелектуальної власності не входять до кримінальної судової юрисдикції. Значення судової адміністративної юрисдикції у системі юрисдикційної діяльності адміністративних органів захисту права інтелектуальної власності зумовлене сутністю суду як органу правосуддя, а також підвищеними, порівняно із позасудовим вирішенням таких спорів, гарантіями прав учасників такого процесу (с. 47–67).

Розглядаючи види публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності, здобувач виокремлює такі критерії їх поділу: 1) ознака їх предмету та правосуб'єктності учасників публічно-правових відносин; 2) вид оскаржуваного акта (нормативний чи акт індивідуальної дії). За першим критерієм виділено: 1) спори про право; 2) компетенційні спори; 3) особливі спори (спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, передбачених законом). В

рамках спорів про право (за другим критерієм) виділено: 1) спори щодо оскарження індивідуальних актів; 2) спори щодо оскарження нормативних актів. Особливу увагу звернуто на основні проблеми правового забезпечення розгляду одного з виділених видів спорів у цій сфері – особливих спорів (за зверненнями суб'єкта владних повноважень) (с. 95).

Досліджено предмет та підстава виникнення публічно-правового спору у сфері інтелектуальної власності (с. 96–120). Так, у підставу виникнення публічно-правового спору у сфері інтелектуальної власності як предмету юрисдикції адміністративних судів (як його елемент) слід розуміти у суб'єктивному та об'єктивному розумінні. У суб'єктивному розумінні вона є обґрунтованим припущенням судді про порушення прав, свобод та інтересів фізичних, юридичних осіб у публічно-правових відносинах у сфері інтелектуальної власності. В об'єктивному розумінні – це певні юридичні факти, що викликають вказане припущення та відповідно до норм КАС України створюють обов'язок у судді щодо відкриття провадження в адміністративній справі. Зазначені факти носять виключно процесуальний характер. Основним серед таких фактів є звернення до адміністративного суду, яке відповідає вимогам, встановленим у КАС України. Разом із тим, істотне значення для існування такого спору мають також факти, що свідчать про підтримання позивачем своїх вимог та невизнання відповідачем вимог позивача. Вони мають значення для продовження провадження у справі (с. 116–120).

Слушним є виокремлення суб'єктів адміністративно-правового захисту права інтелектуальної власності, які було систематизовано за критерієм можливості і спроможності суб'єкта адміністративно-правового захисту права інтелектуальної власності брати участь у правозахисних відносинах. Виділено три групи таких суб'єктів: 1) суб'єкти, які безпосередньо беруть участь у таких відносинах, у зв'язку з наділенням їх правовою нормою повноваженнями щодо здійснення такого захисту у вказаній сфері (основні); 2) суб'єкти, участь яких у правозахисних відносинах може бути охарактеризована як додаткова, оскільки вони здійснюють такий захист поряд із правозахисною діяльністю у інших сферах

суспільних відносин (додаткові); 3) суб'єкти, повноваження у правозахисній сфері яких, стосуються діяльності допоміжного характеру щодо визначення наявності чи відсутності підстав прийняття юридично владного рішення іншими суб'єктами правозахисної діяльності (допоміжні) (с. 121–137).

Заслужує на увагу позиція дисертанта, щодо можливості та доцільності застосування медіації як способу позасудового вирішення публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності. Визначено категорії таких спорів щодо вирішення яких застосування процедури медіації уявляється перспективним. Такими є спори щодо: визначення розміру штрафу за порушення порядку та умов ведення насінництва та розсадництва (ст. 104-1 КУпАП); вирішення питань, віднесених до компетенції Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності України; прийняття суб'єктом владних повноважень інших рішень – у випадках виникнення у особи, щодо якої їх прийнято, сумнівів щодо відповідності їх вимогам, визначеним у ч. 3 ст. 2 КАС України (с. 152–153).

Досліджуючи напрямки вдосконалення визначення публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності у законодавстві України, здобувач виокремив три напрямки. Перший напрямок, стосується визначення судової юрисдикцію щодо розгляду і вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності. Другий напрямок полягає у виключенні з поняття «публічно-правовий спір» випадків звернення суб'єктів владних повноважень на виконання своїх функцій та виключенні таких справ з юрисдикції адміністративних судів у перспективі за умови вдосконалення адміністративного матеріального законодавства. Третій напрямок полягає у вдосконаленні правового регулювання компетенції суб'єктів, що забезпечують охорону та захист права інтелектуальної власності в напрямку усунення їх невиправданої роздрібненості, а також виключенні дублювання повноважень, що викликає ускладнення у визначенні сторін відповідних спорів, а також створює умови виникнення компетенційних спорів (с. 159–172).

Наукова і практична цінність дисертації

Аналіз змісту роботи свідчить про самостійну, завершену, аргументовану,

комплексну роботу і дозволяє констатувати науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного дослідження. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений та аргументований підхід до вирішення поставлених завдань і досягнення мети дослідження: висунуті й обґрунтовані дисертантом положення та рекомендації становлять наукову цінність, оскільки в дисертації вирішено важливу загальнодержавну проблему, що має суттєве значення для юриспруденції.

Положення і висновки дисертації можуть бути використані у науково-дослідній сфері, правотворчості, правозастосовчій діяльності та у навчальному процесі. Зокрема, вони можуть бути використані у наукових дослідженнях – результати роботи можуть бути основою для подальшого розроблення питань вдосконалення гарантій прав та законних інтересів учасників розгляду адміністративних справ щодо публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності; у правотворчій та правозастосовчій сфері – для удосконалення чинного та перспективного законодавства, а також для підвищення ефективності практичної діяльності суб'єктів правозастосування – суддів адміністративних судів. Результати дослідження використовуються у навчальному процесі – при викладанні дисциплін «Адміністративний процес України».

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивна оцінка окремих аспектів рецензованої роботи та проведеного дисертаційного дослідження в цілому не виключає можливості й необхідності висунути низку зауважень дискусійного характеру.

1. У підрозділі 1.1 «Поняття публічно-правового спору у сфері інтелектуальної власності» доцільно було, на нашу думку, приділити увагу змісту права інтелектуальної власності, яке є природнім правом людини створювати, використовувати та захищати інтелектуальну власність, що є результатом його

особистої інтелектуальної та творчої діяльності, при цьому значення цих результатів, направлено на задоволення як індивідуального так і публічного інтересу. Оскільки, розуміння останнього тільки з приватно-правової позиції породжує питання щодо визначення судової юрисдикції розгляду справ в цій сфері.

2. Розглядаючи у підрозділі 2.2 підстави виникнення публічно-правового спору у сфері інтелектуальної власності автор зазначає, що до останніх відноситься сукупність фактичних і юридичних обставин, які свідчать про ймовірне порушення прав, свобод та інтересів фізичних, юридичних осіб у публічно-правових відносинах. Вважаємо, що робота тільки б виграла, якби здобувач дослідив приватні дозволи у сфері інтелектуальної, які є юридичним фактом для публічно-правових відносин, а відповідно підпадають під юрисдикцію адміністративних судів тощо.

3. Так, у підрозділі 3.1 «Світовий досвід вирішення публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності та шляхи його імплементації у законодавство України» автор пропонує створити окремий судовий орган з розгляду публічно-правових спорів у сфері інтелектуальної власності. Зазначена позиція потребує обґрунтування, особливо в аспекті гарантій забезпечення законності судового рішення по цій категорії справ.

4. Цілком зрозуміло, що дисертаційна робота присвячена дослідженню сутності публічно-правового спору у сфері інтелектуальної власності як предмет юрисдикції адміністративних судів. Натомість, враховуючи навіть це, уявляється, що дисертація дещо перевантажена детальним розглядом суто теоретичних питань.

Втім, зазначені зауваження не знижують в цілому високого рівня дисертаційного дослідження Трояновської Тетяни Михайлівни, а тому можна дійти такого загального висновку.

ВИСНОВОК

В цілому можна зробити висновок, що дисертація «Публічно-правовий спір у сфері інтелектуальної власності як предмет юрисдикції адміністративних судів» є завершеним науковим дослідженням, яке за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною значимістю, достовірністю та обґрунтованістю одержаних результатів повною мірою відповідає вимогам п. п. 11-13 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Трояновська Тетяна Михайлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
професор кафедри
адміністративної діяльності ОВС
Харківського національного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

О. В. Джафарова

